

Riktlinjer för strategiområdet Nyttja tekniken

Inledning

I den regionala kulturstrategin **En mötesplats i världen** anges Nyttja tekniken som ett av fem strategiområden som innebär att kulturnämnden ska:

- Utnyttja digitaliseringens revolutionerande möjligheter vad gäller skapande, förmedling och upplevelse av konst och kultur.
- Ta tillvara, exponera och bruka minnesinstitutionernas samlingar och kompetenser – konstnärligt, pedagogiskt, vetenskapligt – på ett helt nytt sätt.

Att främja ett brett deltagande och utövande av kultur och samtidigt stödja innovation, nyskapande och konstnärlig spets är fundamenten i den regionala kulturpolitiken. Kulturnämnden har ett ansvar att aktivt driva utvecklingen framåt, inte minst inom områden där omvärlden kräver nya kunskaper och kompetenser. Digitaliseringen är ett sådant område, där Myndigheten för kulturanalys (MYKA) betonar betydelsen av en mer deltagarstyrd kultur i ett alltmer heterogent samhälle.

Omvärldsbeskrivning

Idag lever vi i hög grad i en digital kultur. Internet och informationsteknologi integreras i människors vardag mer än någonsin tidigare. Kontakter, nyheter och information nås ofta först och främst genom digitala nätverk. Men det digitala består också av verktyg som kan användas i skapande, förmedling och tillgängliggörande av kultur. Digitaliseringen, det vill säga tillämpningen av digitala tekniker, kan öppna upp för nya innovationer och kreativitet. Det medför stora konsekvenser för samhället och kulturen, inklusive för kulturens kärnvärden som demokrati, gemenskap, människovärde och identitet.

Digital kultur kan bäst förstås genom ett brett kulturbegrepp. Kulturens nyttjande av tekniken kan ta sig en mängd olika uttryck och bidra till:

- Att digitalisera och förmedla befintliga kulturformer.
- Att främja nyskapande.
- Att främja deltagande i och tillgängliggörande av nya nätbaserade kulturformer och subkulturer.

Den stora skillnaden som den digitala teknikens expansion har inneburit för kulturlivet är ett utökat kulturdeltagande och kulturutövande online genom digitala plattformar. Steget från hobbyutövare till professionell har förkortats både genom ökad tillgänglighet till kultur och nya nätverk för lärande som utvecklas på digitala plattformar. Skillnaden i kvalitet på allmänt

tillgänglig konsumentmjukvara och den som används av professionella kulturskapare skiljer sig väldigt lite åt och i vissa fall inte alls. Denna utveckling kan bidra till ett vidgat kulturdeltagande och möjliggör för fler att bli kulturskapare med hjälp av digital teknik.

Socioekonomiska skillnader kan utgöra hinder för deltagande, både när det gäller tillgång till tekniken, kapacitet att nyttja den och tillgång till de sociala nätverk som behövs för att nå in i kulturlivet. Avsaknaden av möjligheter att utnyttja tekniken innebär idag också ett avstånd till möjligheten att delta i kulturlivet och i förlängningen att göra sin röst hörd i samhället. Omvänt kan ett vidgat deltagande i digitala kulturupplevelser vara en ingång till förståelse av ny teknik och förkorta steget från passiv användning till aktivt nyttjande även utanför kulturens område.

Den digitala kulturen förändras snabbt, både genom att ny teknik och nya medier tillkommer samtidigt som den digitala kulturen i sig förändras med nya plattformar som kommer och går, snabba förändringar i digitala konsumtionsmönster samt de ekonomiska förutsättningarna för digitalt kulturutövande.

Hastigheten i formandet och upplösandet av kulturella nätverk i digitala medier utgör en utmaning för kulturinstitutioner som bygger på mer traditionella organisationsformer. Konstnärer, kulturutövare och kulturinstitutioner existerar i det digitala på samma arena och med liknande förutsättningar som enskilda utövare, prosumenter (kombinerade producenter och konsumenter), kommersiella aktörer och underhållning. Detta ger en möjlighet för institutionerna att nå ut till en ny publik, där digitala plattformar tillhandahåller mekanismer att hitta exakt den publik som är intresserad av en särskild kulturyttring genom sök-, rekommendations-, och community-funktioner, men också en utmaning att konkurrera om uppmärksamheten. Kulturinstitutionerna måste kunna balansera de digitala nätverkens hastighet och snabba förändring med sina längre tidshorisonter.

Idag lever vi i en digital kultur där majoriteten av invånarna både formas av digitala medier och bidrar till det digitala flödet. Digitaliseringen är relevant för kulturell och konstnärlig forskning om hur teknikutvecklingen påverkar kulturlivet i sig men även samhällsutvecklingen i stort och hur kulturen kan svara mot de utmaningarna. Istället för att bara fråga sig hur vi kan digitalisera kulturen kan vi också fråga oss hur vi kan "kulturifiera" den digitala världen.

Sedan 2015 finns strategin Smart region Västra Götaland – en regional digital agenda för Västra Götaland. I arbetet med den digitala agendan finns möjlighet för kulturen att lyfta frågor som är viktiga för samhällets digitalisering utöver de rent tekniska frågorna om utbyggd digital kapacitet och kompetens. Hur påverkas det offentliga samtalet och demokratin av digitalisering? Vilket samhällsklimat skapas? Hur upplever människor digitalt drivna förändringsprocesser? Medie- och informationskunnighet (MIK) är en nyckelkompetens idag för att tolka, kontextualisera och kritiskt reflektera över den digitala utvecklingens konsekvenser. Här har biblioteken, kulturtidskrifterna och andra etablerade kulturinstitutioner en viktig roll, liksom medborgarledda initiativ grundade i digitala eller lokala gemenskaper. Kulturen är också viktig för att skapa nya mötesplatser både online och fysiskt. Här kan

kulturlivet verka som kravställare för vilken digital infrastruktur och vilka digitala tjänster som bäst stärker kulturutövandet.

Riktlinjer

Digital kultur för vidgat deltagande

Att stärka ett vidgat deltagande i det digitala samhället är en viktig demokratifråga där kulturen har en central roll. Ett digitalt utanförskap idag blir på grund av samhällets genomgående digitalisering också ett kulturellt och samhälleligt utanförskap. Å ena sidan möjliggör tekniken kommunikation och information, å andra sidan möjliggör den för människor att filtrera och sortera bort det icke-önskvärda, välja ut de som är lika och kommunicera i slutna grupper. Detta riskerar att missgynna de som redan befinner sig i samhällets marginaler.

Att enbart ha tillgång till de tekniska medlen för att producera och distribuera kultur med hög kvalitet via öppna digitala kanaler är inte tillräckligt för att skapa ett jämlikt och inkluderande kulturliv. Digital teknik i sig skapar bara potentialen för inkluderande men kan bli exkluderande om inte en demokratisering av kunskap, förmågor, offentliga samtal och sociala kontakter medföljer. Det är ett ansvar för teknikutvecklarna att designa för tillgänglighet, enkelhet och inkludering. Detta kan kulturella perspektiv på teknikanvändande bidra med.

Kriterier

Stöd kulturens förmåga att bidra till en inkluderande och hållbar digital utveckling genom att:

- Stärka medie- och informationskunnighet (MIK).
- Bidra till nya digitala öppna mötesplatser.
- Stärka förutsättningarna för vidgat deltagande genom digitalisering oavsett geografiskt läge eller funktionsvariation.
- Stödja kompetensutveckling inom digital kultur.

Digital institutionsutveckling

När det gäller mer etablerade kulturinstitutioner och verksamheter finns det en möjlighet att nyttja tekniken till att digitalisera verk, samlingar och kulturarv för att göra dem tillgängliga på distans och möjliga att uppleva utan att besöka kulturinstitutionen fysiskt. Tekniken kan också nyttjas för att på ett pedagogiskt sätt ge information om och skapa engagemang kring de utställningar, upplevelser, artefakter eller samlingar som kulturinstitutionerna förvaltar och som syftar till att uppleva dem på plats.

I det första fallet finns ett kommunalt ansvar för att digitalisera och omhänderta egna samlingar. Ett regionalt stöd kan användas för gemensam infrastruktur. Då kan med fördel tvärdisciplinära projekt som involverar forskning och teknisk utveckling i nära samarbete med kulturinstitutionerna bidra starkt. Även mindre kulturaktörer som idag inte samverkar kan gå samman regionalt och skapa gemensamma plattformar.

För pedagogiska behov kan ny teknik utvecklas för förmedling och tillgängliggörande av kultur, men befintlig teknik och existerande plattformar kan också utvecklas för att bättra

kunna användas för att skapa dialog och engagemang i digitala medier med ny publik. Institutioner behöver närma sig digital kultur, inte bara som digitala verktyg, utan också som en arena med aktiva erbjudanden, inte bara en plats för marknadsföring, utan en arena där kulturellt värde skapas genom dialog, lärande och upplevelser, som komplement till det fysiska besöket.

Stöd kan också ges till nya nätverk som växer fram runt digital användning och digitala kulturformer. De konstnärer och kulturutövare som ägnar sig mest åt att utforska tekniken är också ofta de som hamnar utanför traditionella sätt att klassificera konst och kultur och därför har svårt att hitta stöd. Här finns en utmaning att sammanföra etablerade kulturinstitutioner med nya nätverk som ligger i framkant i digitalt nyttjande.

Att publiken finns online är både en utmaning för kulturen att synas i bruset men också en ny möjlighet att nå publiken och att utveckla nya former av interaktivitet. Digital kultur kan vara tillgänglig närsomhelst och varsomhelst så regionala initiativ måste inte nödvändigtvis ha en regional målgrupp. Många verksamheter kan genom globala digitala nätverk nå en mycket större publik. Lokala initiativ kan få global spridning och knyta samman olika regioner med varandra. Kulturuttryck sprids över gränser och kan inspirera andra att bygga vidare på det som gjorts.

Kriterier

Stödja etablerade och nyskapande kulturinstitutioner och nätverk att nyttja digitala medier och plattformar för att:

- Stärka intresse, engagemang och kulturutövande hos invånarna inom sitt kulturområde.
- Stärka regional samverkan för att utveckla öppna plattformar för digitalisering och förmedling av kultur.
- Stärka regionala institutioner och nätverks möjligheter att nå internationell publik och att skapa internationell samverkan.
- Stödja partnerskap mellan kulturverksamheter, näringsliv och forskning för att utforska digitala lösningar.
- Möjliggöra visualisering av förlorat kulturarv som kan återskapas digitalt.

Digitalisering för nyskapande och konstnärlig spets

Specifika insatser för att stödja projekt där kulturen nyttjar tekniken måste balanseras mellan tekniska experiment som i första hand främjar nyskapande användning av teknik och driver på teknikens kreativa sida, och kulturella projekt som i första hand syftar till att ha hög konstnärlig verkshöjd och använder sig av tillgänglig teknik som ett medel för att nå dit.

Vissa projekt är banbrytande och nyskapande i hur de nyttjar tekniken och arbetar utforskande och experimentellt med hur ny teknik kan användas konstnärligt där utvecklandet av metoder och processer är i fokus. Då är innehållets kvalitet, angelägenhet, relevans och komplexitet mindre viktigt. I andra fall är huvudsyftet att använda etablerad och tillgänglig teknik för att istället få arbeta med hög kvalitet i det konstnärliga uttrycket. Då är syftet att skapa ett projekt

med hög konstnärlig kvalitet med hjälp av teknik som inte har tekniskt nyskapande som prioritet.

Kriterier

Projekt som stöds bör stärka minst en av fyra dimensioner av tekniknyttjande:

- Att verka experimentellt för att ta fram nya sätt att utveckla tekniken specifikt för konst och kultur.
- Att nyttja tekniken för att förverkliga en konstnärlig vision.
- Att nyttja tekniken för att vidga deltagandet.
- Att nyttja tekniken för att öka människors eget skapande.